

gazete duvar

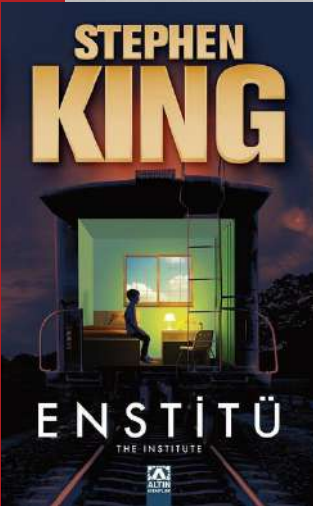
kitaP.

SAYI: 148 YIL: 3

Elia
İthaki
Yayınları'ndan...

STEPHEN
KING

gazeteduvar.com.tr

**STEPHEN
KING**

4

Farklı olanın günahı

okan çil

10

**Ben iyisi insanın, ben
dağların çağırdığı,
'Ben Murtaza'**

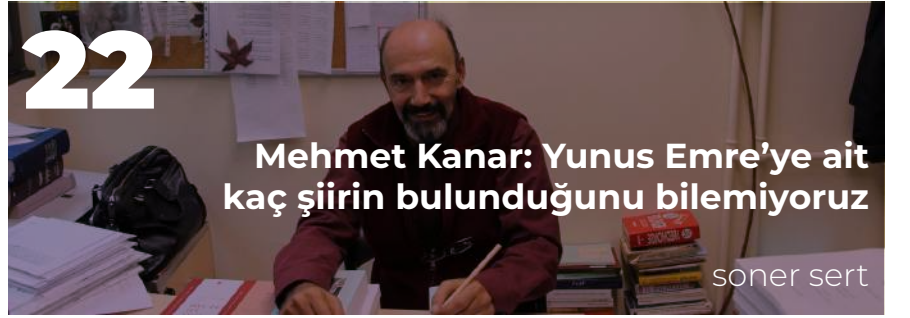
beyza ertem

18

Denemek: Başarısızlığın güzelliği

melike sargın

22

**Mehmet Kanar: Yunus Emre'ye ait
kaç şiirin bulunduğunu bilemiyoruz**

soner sert

27

**Tekinsiz duyular:
Dağılmalar**

büşra uyar

30

**Seray Şahinler: Orhan
Veli'nin şiirleri herkesin
hayatına dokunur**

zeynep gür

38

**Rivayet ve gerçek arasında:
Shakespeare**

tolga aras

Yayın Sahibi
AND Gazetecilik ve Yayıncılık,
San. ve Tic. A.Ş. adına
Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni
Ali Duran Topuz

**İcra Kurulu Başkanı ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü
Anil Mert Özsoy

Grafik Tasarım
Özgür Akkaya

Katkıda Bulunanlar
Okan Çil, Soner Sert,
Zeynep Gür, Ezgi Sivrikaya
Melike Sargın, Tolga Aras,
Büşra Uyar, Beyza Ertem

Yönetim Yeri:
Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı
İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul
Santral (212) 3463601, Faks (212) 3463635
e-mail: info@gazeteduvar.com.tr
Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber
ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND
Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye
aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Bu hafta kapağımıza tüm dünyanın yakından tanıdığı, kitaplarının filme uyarlandığı ve milyonlarca kütüphanede baş köşede yer aldığı Stephen King'i taşıdık.

King'in yeni romanı 'Enstitü', Doğanay Banu Pinter çevirisiyle Altın Kitaplar tarafından yayımlandı. "İnsanların ne kadar güçsüz olabileceği hakkında yazmak istedim" diyen King, 'Enstitü'nün temel meselesini farklı olanı kapatmak, kullanmak ve yok etmek üzerinden şekillendiriyor. Okan Çil inceledi.

Deniz Tarsus'un 'Ben Murtazada topladığı öykülerinin hatırlattıklarıyla, 'bizden biri' olan anlatıcısıyla, gelenekle modern/olağanla olağan dışını birleştiren kurgusuyla edebiyatımızda kalıcı bir yer edineceği aşikâr. Şüphesiz kuşağının en iyi öykücülerinden olan Tarsus'un yeni kitabını Beyza Ertem inceledi.

Gazeteci Seray Şahinler'in, Orhan Veli'nin kız kardeşi Füzulan Yolyapan'ın tanıklığıyla ortaya çıkardığı çalışması 'Ağabeyim Orhan Veli', Doğan Kitap tarafından yayımlandı. Zeynep Gür'e konuşan Şahinler, "Orhan Veli'nin şiirleri hemen herkesin hayatına dokunur, herkes ondan bir şeyler bulur kendisinde" dedi.

Shakespeare incelemeleriyle tanınan Graham Holderness'in 'Shakespeare'in Dokuz Yaşamı' kitabı Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlandı. Holderness her bilgi kırıntısının, belgenin ve yorumlanabilecek her verinin peşine düşüp rivayet ile gerçekler arasındaki ayrımı göstererek yazar, aktör, kasap çırağı, iş insanı, âşık, dindar ve akıselim gibi farklı Shakespeare portrelerini çıkarıyor okur karşısına... Tolga Aras yazdı.

Kobi Yamada'nın yeni kitabı 'Denemek', Nar Çocuk Yayınları tarafından yayımlandı. Bir heykeltıraş ile bir çocuğun arasındaki diyalogların yer aldığı kitapta, üretme, deneme, deneyimleme, başarısızlık, yeteneklerin ortaya çıkarılması gibi kavramlar vurgulanıyor. Melike Sargın yazdı.

Çevirmen Mehmet Kanar'ın Türkçeye kazandırdığı son eser olan Yunus Emre'nin Dîvân'ı Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlandı. Soner Sert, Kanar'la çeviri, İran edebiyatı ve Yunus Emre üzerine konuştu.

Büşra Uyar bu sayımıza katkıda bulunan bir diğer isim oldu.

Marifet iltifata tabidir.

İyi okumalar...

Anıl Mert Özsoy

Önceki sayıda;
ÖZEN YULA...
Her Zerre Kara:
Etrafımızı kuşatan nedir?

Farklı olanın günahı

Stephen King'in yeni romanı 'Enstitü', Doğanay Banu Pinter çevirisiyle Altın Kitaplar tarafından yayımlandı. "İnsanların ne kadar güçsüz olabileceği hakkında yazmak istedim" diyen King, 'Enstitü'nün temel meselesini farklı olanı kapatmak, kullanmak ve yok etmek üzerinden şekillendiriyor.

okan çil

1947 yılında doğan Stephen King, 1974'te yayınlanan ilk romanı 'Göz'den ('Carrie') bugüne kadar büyük bir ciddiyetle, sağlam bir üretkenlikle yazmayı sürdürüyor. İmzasını attığı altmışın üzerinde kitabın büyük kısmı çeşitli şekillerde sinemaya, televizyona uyarlanmaya devam ediyor. 1976'da usta yönetmen Brian De Palma'nın çektiği "Carrie"den ("Günah Tohumu") bu yana King'in film sektörüyle olan ilişkisi her adımda daha da kuvvetleniyor. Hatta günümüzde, kitapları daha piyasaya sürülmeden TV ve film hakları için anlaşmalar yapılıyor.

King'i bu denli etkileyici bir hikâye anlatıcısı yapan şey kuşkusuz ki değindiği konular ve bunu işleme becerisi, yani dile olan hâkimiyetidir. 'Yazma Sanatı' adlı kitabında konu itibarıyla belirttikleri bir tavsiye niteliği de taşır aslında.

"Şimdi bir şeyi netleştirelim, tamam mı? Fikir Çöplüğü, Hikâye Merkezi, Gizlenmiş Çoksatanlar Adası diye bir şey yok; iyi fikirler gerçekten de hiç yokken bir anda orta çıkıyor ve bomboş gökyüzünden size doğru süzülüyor. Daha önce birbiriyle alakası olmayan iki fikir birleşip güneşin altında yeni bir şeye dönüşüyor. Sizin işiniz bu fikirleri bulmak değil, kendilerini belli ettiklerinde onları tanımaktır."

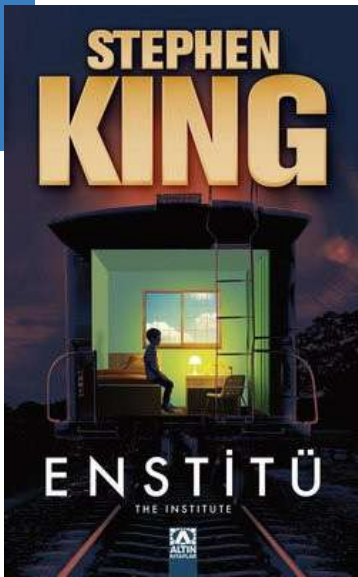
'CENNETTE YENİ BİR GÜN'

"Sence insanın hafızası ona bir hediye midir onun laneti mi?"

Eileen'in cevabı düşünmesine gerek yoktu; Tanrı biliyordu ya, anımsamak istemediği neler neler hatırlıyordu. "Her ikisi de tatlım."

Şimdi bir şeyi netleştirelim, tamam mı? Fikir Çöplüğü, Hikâye Merkezi, Gizlenmiş Çoksatanlar Adası diye bir şey yok; iyi fikirler gerçekten de hiç yokken bir anda orta çıkıyor ve bomboş gökyüzünden size doğru süzülüyor.”

Enstitü, Stephen King, 616 sayfa, Altın Kitapları, 2021.

Altın Kitaplar geçtiğimiz günlerde King'in yeni romanlarından biri olan 'Enstitü'yü dilimize kazandırdı. Doğanay Banu Pinter tarafından çevrilen kitabın, yukarıda söylediğimiz gibi, uyarlama anlaşmaları çoktan yapılmış durumda. Yapımcı David E. Kelley ile yönetmen Jack Bender'in çalışmalarına başladığı da iddialar arasında.

King'in 61. kitabı olan 'Enstitü', telekinezi ve telepati güçlerine sahip çocukların altüst olan hayatlarını konu ediniyor. Aslında benzeri psikik güçleri sahip olan çocukları daha önce de romanlarında işledi King. Ancak 'Göz', 'Medyum', 'Tepki', 'Çağrı' gibi romanlarıyla 'Enstitü'yü ayıran en temel şeyse, sanıyorum King'in bu romanında "legal" ve "resmi" bir yapı üzerinden uygulanan sistematik kapatılmaya ve işkenceye odaklanmasında yatıyor.

Konusuna kabaca bir bakalım: Eski bir polis olan Tim Jamieson, New York uçağındaki yerini başka birine vermesinin ardından biraz bilinçli biraz savrulularak yola devam etme kararı alır. Nihayetinde güneydeki bir kasabada gece bekçiliği işi bulur. Gündüzleri de demiryolunda çalışmaktadır. Tim nihayetinde huzur dolu bir sakinliğe eriştiğini düşünerek hayatına devam ederken, beri yandan Luke'un hikâyesi akmaya başlar.

Luke Ellis, 12 yaşında bir çocuktur. Üstün zekası sebebiyle çok dikkat çeken Luke'un evi, olağanüstü yetenekleri yüzünden bir gece basılır ve ailesi öldürülür. Luke ise bunları doğru düzgün hatırlamaz bile. Uyandığında yine kendi odasındadır, en azından ilk bakışta öyle olduğunu düşünür, içerisi neredeyse birebir aynıdır ama Luke farklılığı kısa zamanda anlar, odanın penceresi yoktur.

Luke korkuyla kapıyı açar ve koridorun da farklı olduğunu görünce evinde olmadığına emin olur. Karşısındaki duvardaysa yeşillerin içinde mutlu mesut şekilde koşturan üç çocuğun olduğu bir afiş vardır ve afişte CENNETTE YENİ BİR GÜN yazmaktadır.

KURALLAR SORGULANAMAZ

Luke'un gözünden yavaş yavaş tanımaya başladığımız 'Enstitü'nün bir sürü çocukla dolu olduğunu ve bu çocukların hepsinin de çeşitli şekillerde telekinetik, telepatik güçlere sahip oldukları için kaçırıldıklarını anlarız.

Luke etrafı tanımaya çalışırken neden buraya getirildiğini, ne olacağını düşünüp kendince yanıtlar arar. Diğer çocuklarla konuşur, duvarlardaki kaba propaganda afişlerini, sloganlarını okur ve 'Enstitü'deki işleyişi izler.

Hemen hepsi eski asker, polis ve ajan gibi mesleklerden oluşan çeşitli kademelerdeki görevliler çocuklara karşı oldukça acımasızdırlar. Gerek onları kuralları uymaya zorlarken dövdüklerinde gerekse üzerlerinde yapılan deneylerdeki/işkencelerdeki tavizsiz tavırlarından açıkça bellidir bu. Emir almış asker gibidirler. Üstleri ne diyorsa sorgulamadan yapan askerler gibi. Tıpkı Nazi dönemindeki gibi.

Luke, buradan kaçmayı kafasına koyar. Herkes bunun mümkün olmadığını söyler ama o kararında ısrarcıdır. Devam eden sayfalardaysa Luke'un bu kararı çatışmayı hepten kuvvetlendirerek merak dolu bir dizi olayı beraberinde getirir.

Altın Kitaplar geçtiğimiz günlerde King'in yeni romanlarından biri olan 'Enstitü'yü dilimize kazandırdı.

King'in 61. kitabı olan 'Enstitü', telekinezi ve telepati güçlerine sahip çocukların altüst olan hayatlarını konu ediniyor. Aslında benzeri psişik güçleri sahip olan çocukları daha önce de romanlarında işledi King. Ancak 'Göz', 'Medyum', 'Tepki', 'Çağrı' gibi romanlarıyla 'Enstitü'yü ayıran en temel şeyse, sanıyorum King'in bu romanında "legal" ve "resmi" bir yapı üzerinden uygulanan sistematik kapatılmaya ve işkenceye odaklanmasında yatıyor.

IRKÇILIĞA KARŞI BİR SES

New York Times'a verdiği röportajında, "İnsanların ne kadar güçsüz olabileceği hakkında yazmak istedim" diyen King, 'Enstitü'nün temel meselesini farklı olanı kapatmak, kullanmak ve yok etmek üzerinden şekillendirir. Bu da akla ilk elden Nazi toplama kamplarını, akabinde de Trump'ın tepki çeken göçmen politikalarını getirir.

Yapılan röportajlarda sorulan bu yönlü sorulara, '1984', 'Hayvan Çiftliği' gibi bir roman yazmak niyetiyle masaya oturmadığını söyleyen King, The Guardian muhabirine şöyle cevap verir: "Trump'ın göçmenlik politikaları kitabı etkilemedi, çünkü bu kitap, o beceriksiz başkan olmadan önce yazılmıştı. Çocuklar dünyanın her yerinde hapsedilip köleleştirilmiştir. Umarım 'Enstitü'yü okuyanlar, bu yönetimlerin zalim ve ırkçı politikalarına karşı bir yankı uyardıracaklardı."

Kitabın girişinde, Amerika'da her yıl 800 bin çocuğun kayıp raporlarında olduğunu yazan King, 'Enstitü'de çocukların, özellikle de farklı olan çocukların, neredeyse bir devlet işleyişine sahip olan 'Enstitü'nün içinde maruz kaldıkları hal ve durumlara dikkat çekmesi, üzerine düşünmemiz gereken bir dizi toplumsal sorunu akla getiriyor.

King, çağımızın en başarılı roman yazarlarından biri olarak hemen herkes tarafından biliniyor. Onun kitabını okumamış olanlar bile hiç yoksa kitabından uyarlanan bir filmi ve diziyi izlemişler, King'in tekinsiz evrenini bir şekilde ziyaret etmişlerdir.

Kitabın girişinde, Amerika'da her yıl 800 bin çocuğun kayıp raporlarında olduğunu yazan King, 'Enstitü'de çocukların, özellikle de farklı olan çocukların, neredeyse bir devlet işleyişine sahip olan 'Enstitü'nün içinde maruz kaldıkları hal ve durumlara dikkat çekmesi, üzerine düşünmemiz gereken bir dizi toplumsal sorunu akla getiriyor.

King'in bu başarısının sırrı, yine onun 'Yazma Sanatı' kitabında karşımıza çıkar ve King yazı denen cehenneme adımını atmış hemen herkese şöyle küçük bir tavsiyede bulunur:

"Yazma eylemine gerilerek, heyecanlanarak, umutlanarak veya umutsuzluğa düşerek yaklaşabilirsiniz, aklınızdaki ve kalbinizdekileri asla tam anlamıyla kâğıda aktaramayacağınız hissi ni taşıyabilirsiniz. Bu işe yumruklarınızı sıkılmış, gözlerinizi kısmış, kış tekmeleyip birilerini alaşağı etmeye hazır halde girebilirsiniz. Bir kızın sizinle evlenmesini ya da dünyayı değiştirmeyi istediğiniz için girebilirsiniz. Her türlü girebilirsiniz, sadece hafife alarak girmeyin. Bir kez daha söyleyeceğim: İşe, boş sayfayı hafife alarak girmeyin."

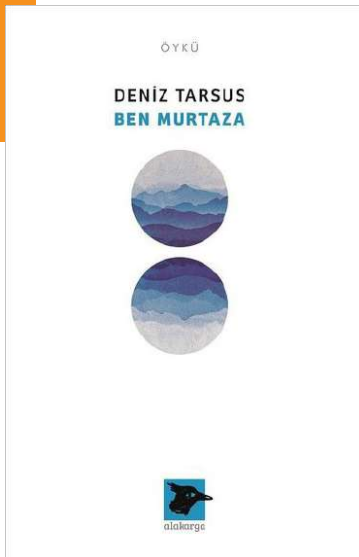
Ben iyisi insanın, ben dağların çağırıldığı, 'Ben Murtaza'

Deniz Tarsus'un 'Ben Murtaza'da topladığı öykülerinin hatırlattıklarıyla, 'bizden biri' olan anlatıcısıyla, gelenekle modern/olağanla olağan dışını birleştiren kurgusuyla edebiyatımızda kalıcı bir yer edineceği aşikâr. Var olsun Abdal Murtaza ve dağların sesini duyan herkes...

beyza ertem

Deniz Tarsus, çağdaş edebiyatımızın güçlü kalemlerinden. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sinema ve Televizyon Bölümünden mezunu yazarın öyküleri dergi ve dijital platformlarda yer aldı, kısa filmleri çeşitli festivallerde yarıştı, ödüller aldı.

Ben Murtaza, Deniz Tarsus, 160 syf., Alakarga, 2021.

Deniz Tarsus'un Alakarga Sanat Yayınları tarafından yayımlanan yeni kitabı 'Ben Murtaza', hatırat geleneğinin modern bir yorumu. Bugün hiç de sık karşılaşmadığımız bir anlatıcının, gezgin bir abdalın deneyimlerini yansıtan bir öyküler toplamı. İnsanın içini kazıp kötülüğünü ortaya saçan 'Ben Murtaza', okurun aynı zamanda bir dinleyen olmasına imkân tanıyor. Hikâye anlatıcılığımızın tarihi seyrine, kaydetme/muhafaza etme geleneğimize atıfta bulunan kitap, en çok da yaşam telaşında akıntıya kapılıp çabucak yitirdiğimiz insanın insanı dinleme yetisini hatırlatıyor bizlere. Öykülerin her biri, insanın aslında kim olduğu ve bunca giz varken insanın insanı tanımasının mümkün olup olmadığı sorunsalına odaklanıyor; maskeleri düşürüyor.

Deniz Tarsus, çağdaş edebiyatımızın güçlü kalemlerinden. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sinema ve Televizyon Bölümünden mezunu yazarın öyküleri dergi ve dijital platformlarda yer aldı, kısa filmleri çeşitli festivallerde yarıştı, ödüller aldı. Okur karşısına çıkan ilk kitabı 'Ozo Ozo Çakta'yı 'Ayrıkotu' ve 'İt Gözü' takip etti. 'Ayrıkotu', GIO-En İyi Öykü Kitabı Ödülü'ne; 'İt Gözü' ise Orhan Kemal Öykü Ödülü'ne ve GIO-En İyi Öykü Kitabı Ödülü'ne layık görüldü. Dikkat çeken öykülerinin yanında, Tarsus'un farklı türde yazılmış bir metni, 'Babam Bir Astronot' adı bir çocuk kitabı da bulunmakta. Birbirini izleyen kitapların yayım yıllarını dikkate aldığımızda, yazarın 'Ben Murtaza' ile hatırı sayılır bir aradan sonra okurla buluştuğunu söylemek mümkün.

HER ÖYKÜ MUHATABINI BULUR

Murtaza'dan, bu harika anlatıcıdan bahsetmeden evvel, mutlaka kitabın ilk sayfalarına ve

Murtaza'dan, bu harika anlatıcıdan bahsetmeden evvel, mutlaka kitabın ilk sayfalarına ve yazım sürecine temas etmem gerek. Kitap, bu öyküleri yayımlayan editörün notuyla açılıyor. Postmodernist metinlerde karşımıza çıkan ve okura seslenerek gerçeklik algısıyla oynayan giriş yazılarını/ön sözleri andıran bu not, oyunun bir parçası niteliğinde. Editör bu kitabı dedesinin kütüphanesinde bulduğunu, çocukluk döneminde hiçbir şey anlamayıp bir kenara fırlattığını, aradan zaman geçtikten sonra inceleyip yayımlamaya değer gördüğünü aktarıyor.

yazım sürecine temas etmem gerek. Kitap, bu öyküleri yayımlayan editörün notuyla açılıyor.

Postmodernist metinlerde karşımıza çıkan ve okura seslenerek gerçeklik algısıyla oynayan giriş yazılarını/ön sözleri andıran bu not, oyunun bir parçası niteliğinde. Editör bu kitabı dedesinin kütüphanesinde bulduğunu, çocukluk döneminde hiçbir şey anlamayıp bir kenara fırlattığını, aradan zaman geçtikten sonra inceleyip yayımlamaya değer gördüğünü aktarıyor. Zamanında büyük dedesi Kâtip Selim Bey, tanıştığı bir abdalın dinlediği öyküleri kaydetmiş. Bunu bizzat abdalın kendisi, Murtaza, istemiş ondan. Editörün dedesiye bu kitabı miras edinmiş, muhafaza etmiş. Böylece editörün notuna göre, eline geçen ve şimdi geniş bir okur kitlesinin karşısına çıkan kitap, bir anlamda 'Ben Murtaza'nın ta kendisi.

“Annemin gidişi, romantik ergenliğin çöküşü, babamın bu dünyayı bile isteye terk etmek istemesi, büyük dedemi keşfim ile birleşince biraz sonra okuyacağınız öyküler kıymetli bir soruyu sormama vesile oldu. İnsan insan hakkında ne biliyor? Gizemi hep biz yaratmışız.” (s. 8)

Editörün henüz kitabın başında okura verdiği ses, insanın insanla ve doğayla ilişkisini irdeleyen, insanın derinine inip oradakileri yüzeye çıkararak öykülerle birlikte karşılığını buluyor. Bahsi geçen notun hemen ardından kitabın yazarı konumundaki Kâtip Selim Bey'in kaleminden bir yazı daha var. Bu yazıda Selim Bey, dostu Murtaza'yla tanışma öyküsünden bahsetmekle birlikte kanaatimce metni güçlü kılan niteliklerden en mühimi olan 'anlatıcı' meselesine değiniyor. Murtaza'dan dinlediği öyküleri hem olduğu gibi kaydettiğini hem de hadiseler keyifle okunsun diye onları Murtaza'nın gözünden

Annemin gidiş, romantik ergenliğin çöküşü, babamın bu dünyayı bile isteye terk etmek istemesi, büyük dedemi keşfim ile birleşince biraz sonra okuyacağınız öyküler kıymetli bir soruyu sormama vesile oldu. İnsan insan hakkında ne biliyor? Gizemi hep biz yaratmışız.”

aktardığını söylüyor. Gezgın Murtaza'nın heybesindeki öyküler, Selim Bey'in aktarma kabiliyetiyle birleştigindeyse ortaya okuma zevkinin üst seviyelerde olduğu usta işi bir metin çıkıyor.

Deniz Tarsus, tıpkı 'Ayrıkotu'nun ilk bölümünde yaptığı gibi gezgın bir kahramanla okur karşısına çıkararak insanı ve coğrafyayı, 'tarafsız' birinin gözlerinden sunuyor bizlere. İnsanın, hayvanın, bitkinin her türlüşünü görmüş Murtaza. 'Elimden her iş gelir' diyecek kadar çalışmış, 'bu şehir güzeldir' diye duyduğu her şehre gitmiş, durmadan yürümüş, yürüyerek öğrenmiş. İnsanın bu dünyada yaratılmış tek varlık olmadığını hatırlamak için her türlü canlının sesine kulak kesilmiş. Onunkisi kelimenin tam anlamıyla yaşamak. Ki farkındadır Murtaza, başka türlü yaşamasının mümkün olmadığını, böyle var olduğunun; Selim Bey'in tabiriyle -normal şartlarda- bu hayatı tercih edenlerin serseri görüleceğinin, ayıplanacağıının. Gezmek görmek denilen şeyin, yuvaların koynunda uyanan varoluşun icadı, kendi varoluşumuzun icadı olduğunun da farkındadır. Öyküler o gezip gördükçe, onların bir parçası oldukça vardır.

Murtaza'nın kendisini çağırın dağa gitmeden evvel hep 'Selim Beyi' şeklinde hitap ettiği Kâtip Selim'e öykülerini dinletme hevesi, ondan bu öyküleri aktarmasını ve böylece anlatılan insanların yaşamasını dilemesi, hatırat geleneğine selam göndermesi bakımından değerli. Fakat asıl mühim olan, Murtaza'nın öykülere verdiği değerin kendisi: "Sen okumuş bir kimsesin belli Selim Beyi. Hikâyenin kadrini kıymetini bilecek haldesin. Yaşamak, görmek, hatırlamak için çok emek vermek gerek. Anlatacaklarımı duy, bil ki yaşasın, büyüsün sonra da ölsün hikâyeler." (s. 13-14)

Gezgin Murtaza'nın heybesindeki öyküler, Selim Bey'in aktarma kabiliyetiyle birleştiğindeyse ortaya okuma zevkinin üst seviyelerde olduğu usta işi bir metin çıkıyor.

İNSAN İNSANIN NESİDİR?

'Ben Murtaza', Murtaza'nın Selim Bey'e seslenerek anlattığı ve hepsinin sonunda Selim Bey'in düştüğü türlü notların bulunduğu -uzun olarak değerlendirilebilecek- dört öyküden oluşuyor. Bu öyküler, ilk bakışta birbirinden bağımsız görünse de aralarında belli başlı bağlantılar mevcut. Ayrıca hepsi Murtaza'nın hatıraları olarak görüldüğünde, kitabı tek bir öykü olarak algılamak ve böyle okumak da olanaklı. "Mucit İlhami Ziya'nın Öyküsü", "Ete Doğan Yula'nın Öyküsü", "Reha Hud'la Leyla'nın Vahim Öyküsü" ve "Gelecekte Geçmiş Yazan Baba Mahruki'nin Emanet Öyküsü", 'kötülük problemi' odağında birleşiyor. Genel kötülüğün yanı sıra öykülerden ikisinde 'anne kötülüğü', ikisinde 'savaş ve yıkım' var. Yine ortak bir nitelik olarak bugün 'spiritüel' olarak adlandırdığımız hadiseler, olağan dışı unsurlar yer alıyor kitapta. Deniz Tarsus, kötülüğü kanla, vahşetle, ikiyüzlü/sahte ilişkilerle kitabın orta yerine yerleştirmiş yerleştirmesine. Fakat biz okurlar kötülüğün şiddetini, Murtaza'nın verdiği tepkilerden, şaşkınlığından, öykülere ivme kazandırdığı kısımlardaki anlatım biçiminden anlıyoruz desek hiç de yanlış olmaz. Onun üslubunu canlı kılan da bu. Murtaza'nın karşısında tıpkı Selim Bey gibi biz de birer dinleyiciyiz.

Mucit İlhami Ziya'dan ve onun öyküsüyle bağ kurabileceğimiz Mahruki'den bahsedelim önce. Murtaza, İlhami Ziya'yla tanıştığında da Mahruki'nin öyküsünde yer alan hekim Agâh'la tanıştığında da dünyaya savaş hâkim. Bu öykülerin ilkinde Murtaza yalnızca şehirde bulunurken diğerinde bizzat savaşın orta yerinde kalıyor. Ayrıntılara indiğimizde, 'savaş ve yıkım' üzerine kurulan öykülerin her ikisinde de öykü kişilerinin buluşu olarak anlatılan makinelerin

Deniz Tarsus, tıpkı ‘Ayrıkotu’nun ilk bölümünde yaptığı gibi gezgin bir kahramanla okur karşısına çıkararak insanı ve coğrafyayı, ‘tarafsız’ birinin gözlerinden sunuyor bizlere.

olduğunu görüyoruz. Murtaza’nın gemide işçilik yaptığı dönemde limanına sığındığı şehirde tanıştığı İlhami Ziya’nın makinesi, öykünün sonuna dek bir sır gibi saklanıyor, sonunda Murtaza bu makinenin bir ‘yok etme, yer değiştirme’ makinesi olduğunu öğreniyor. Fakat askerlerin yaptığı baskında hem Murtaza’ya dostluk eden, iş veren İlhami Ziya kayıplara karışıyor hem de icadı yanıp kül oluyor. Murtaza’nın öykü kapılırken kurduğu cümleler, zulmün, bencilliğin, insanın insana düşmanlığının portresini çizmesi bakımından dikkat çekici:

“İnsan evine esir düşünce hayvanı da evcilleştirip kendine düşkünleştirir ya. Hayvandaki özgürlüğü görmeyince insan kendi esaretini unuttur. İlhami’ye onun âlemine zarar vermelerinin sebebi de aynı tahammülsüzlük bana sorarsan. ‘Biz savaş kurduk, insanlar ölüyor harpte. Esir olduk ölüme. O yüzden İlhami sen de boş durmayacaksın. Savaşacaksın. Makineler icat etmeyi, insanlık için önemli işler becermeyi sana yasaklıyoruz. Biz ölüyorsak yok yere, sen de öleceksin bizimle.” (s. 43)

Konumuz savaşken Mahruki’nin öyküsünün hemen başında yer alan cümleleri de aktaralım: “Bir zaman geliyor ki savaşan kişi onurlu oluyor. İnsan öldürmeyi reddeden kişiye, ‘Tuh sana!’ deniyor. Taşlanıyor. Sonra devir değişiyor, âlem tersine dönüyor. İnsanın kılına zarar vereni zindanda çürütüp hiç ediyorlar.” (s. 123) Her devrin şahidi Murtaza, düzenin devamlı değiştiğini, insanın koyduğu kurallara yetişmenin mümkün olmadığını ifade ediyor. Dünyada egemen-tür olan insanın kendinde ‘öldürme hakkı’ bulmasına da anlam veremiyor. Öyle ki “Reha Hud’la Leyla’nın Vahim Öyküsü”nde Murtaza’nın ‘ben can yemem’ çıkışına şahit oluyor, av sahnesinde ise hayvanlar sesi duyup

Ben Murtaza' farklı odaklarda okumaya açık bir kitap. Öykülerin ince ince işlenişi, kurgulanış biçimi, anlatıcının duruluğu ve baştan sona dek devam eden 'insan' tartışması, öne çıkan niteliklerinden. Bunlarla birlikte doğaya verilen önemiyet, özellikle Murtaza'nın vedasıyla farklı bir boyuta ulaşıyor.

kaçsın diye hapşırıldığını görüyoruz. Ona göre dünyada av olanlar, avcı olanlar ve bir köşede hiç sesini çıkarmadan duran 'yaşayan ölümler' var. Fakat o, sahip olduğu farkındalıkla hepsinden farklı. Mahruki'ye dönersek, bu öyküde Murtaza bir yaralanma sonucu tanıştığı ve sonra çiraklık ettiği hekim Agâh Bey'le birlikte askerlere şifa dağıtma göreviyle savaş alanına gitmekte. Agâh Bey burada yıllar evvel esrarengiz icadıyla birlikte sırta kadem basan babası Mahruki'yle karşılaşmakta. Bu makinenin bir zaman makinesi olduğunu, 'Mahruki'nin geleceğe gidip geçmişi yazdığını' öğreniyoruz. Sonrası Agâh Bey'in babasının emanetine sahip çıkmak için gösterdiği büyük çaba ve günden güne tükenen ruhu...

Bu öyküde insan kötülüğünün altını çizen iki unsur öne çıkıyor. İlki Mahruki'nin gelecek tasviri. Mahruki, geleceğin bugünden çok daha beter olduğunu, insanın asla tarihten ders almadığını belirtiyor. Ki gördüklerini yazmasının temelinde de insanları bilinçlendirmek var. İkincisi ise Murtaza'nın kısacık bir süre için de olsa 'dinlenmeye' çıktığı zaman doğaya bakıp düşündükleri. Bu cümleleri, Mahruki'nin anlattıklarıyla aynı izlekte okumak gerek: "Ulan böyle bir hayat da var. Hemen nasıl şıp diye unutuverdik kanın içinde Agâh abi. Bak arkada savaş olmasa dünya böyle. Aslı budur. Kurbağa vıraklar. Dere akar. Ot tutunur. Hani bu kadar ya, arkadaki şu harp neyin nesiymiş be?" (s. 137)

Ve gelelim iki anneye: Kendi annesini doğurmaya çalışan, elinden büyüğü eksik olmayan, kendi öyküsü uğruna oğlunu harcayan Yel ve zalim mi zalim, emek sömürücü, katı kalpli bir 'hanımağa' görünümündeki Leyla. Murtaza Yel ile oğlu Yula'nın öyküsünde bir çoban, Leyla'nın öyküsündeysen çiftlik çalışanı. Her ikisinde de insanın kapkara kötülüğünün şahidi. "Ete Do-

Deniz Tarsus'un
'Ben Murtaza'da
topladığı
öykülerinin
hatırlattıklarıyla,
'bizden biri' olan
anlatıcısıyla,
gelenekle modern/
olağanla olağan
dışını birleştiren
kurgusuyla
edebiyatımızda
kalıcı bir yer
edineceği aşikâr.
Var olsun Abdal
Murtaza ve dağların
sesini duyan
herkes...

ğan Yula'nın Öyküsü"nde anne demeye dilinin varmadığı Yel'in oğlunu, Yula'yı, kardeş biliyor. Onu, daha kendine şifa veremeyen annesinden koruyor, fakat Yula'nın canının göğe karışmasını engellemeye gücü yetmiyor. "Reha Hud'la Leyla'nın Vahim Öyküsü"nde ise öğretmenlik ettiği küçük kızların bu çiftlikten kurtulmasını diliyor. Özellikle insan kötülüğünün bir kavram olarak tartışıldığı cümleler, Leyla'nın kardeşi Reha'nın kendince geliştirdiği 'cezalandırma sistemi' ve Murtaza'nın onun hakkındaki düşünceleri dikkat çekici. Mesele yine insanın kendinde bulunduğu öldürme hakkı: "Reha'nın ölüm fikri, öldürme telaşı, bulunduğu çözüm insanlığı yok olmaya götürür. Çünkü Reha'nın hayal ettiği gibi bir insan kalbi yok kardeşim. Yok. Herkes ölsün mü?" (s. 106)

'Ben Murtaza' farklı odaklarda okumaya açık bir kitap. Öykülerin ince ince işlenişi, kurgulanış biçimi, anlatıcının duruluğu ve baştan sona dek devam eden 'insan' tartışması, öne çıkan niteliklerinden. Bunlarla birlikte doğaya verilen ehemmiyet, özellikle Murtaza'nın vedasıyla farklı bir boyuta ulaşıyor. Onun sonsuz yuvası olan dağa kavuşması, heybesindeki öykülerle birlikte dağın ta kendisi olması, ömrünü tamam etmesi, kitaba tasavvufi bir hava katmakta. Ayrıca insanın yaşama hakkı kadar ölme hakkına sahip olduğunu da vurgulamakta.

Tarsus'un öykülerinin hatırlattıklarıyla, 'bizden biri' olan anlatıcısıyla, gelenekle modern/olağanla olağan dışını birleştiren kurgusuyla edebiyatımızda kalıcı bir yer edineceği aşikâr. Var olsun Abdal Murtaza ve dağların sesini duyan herkes...

Denemek: Başarısızlığın güzelliği

Kobi Yamada'nın yeni kitabı 'Denemek', Nar Çocuk Yayınları tarafından yayımlandı. Bir heykeltıraş ile bir çocuğun arasındaki diyalogların yer aldığı kitapta, üretme, deneme, deneyimleme, başarısızlık, yeteneklerin ortaya çıkarılması gibi kavramlar vurgulanıyor.

melike sargın

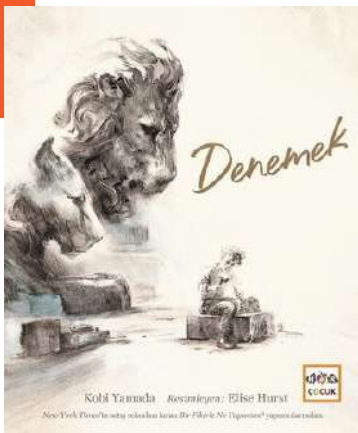

Kobi Yamada'nın kaleme almış olduğu, Nar Yayınları'ndan çıkmış olan 'Denemek' adlı hikâyede kendi hayatlarımızda da yaşadığımız yeni şeyleri deneme konusundaki tedirginlik, başarısız olma korkusu çok iyi işlenmiş.

Başarısızlık, hayatımızın her alanında karşılaşılabileceğimiz ve çoğu zamanda hayal kırıklığı ve pes etmeyle sonuçlanan bir durum. Genel olarak bizler yaptığımız herhangi bir işte ya da üretme sürecinde başarısızlığı göze alamıyoruz. Hatta öyle ki bu durum yeni şeyleri de denemekten bizleri alıkoyabiliyor. Başarısız olmayı çok fazla önemseyip, sadece başarıya odaklanarak süreci ve deneyimlediklerimizi görmezden geliyoruz. Aslında başarısızlık bize çok şey vadediyor.

Kobi Yamada'nın kaleme almış olduğu, Nar Yayınları'ndan çıkmış olan 'Denemek' adlı hikâyede kendi hayatlarımızda da yaşadığımız yeni şeyleri deneme konusundaki tedirginlik, başarısız olma korkusu çok iyi işlenmiş. Hikâyeye hem yetişkinlerin hem de çocukların okuyabileceği nitelikte bir eser. Dili oldukça sade ve anlatılmak istenenler de görsellerle pekiştirilmiş.

Bir heykeltıraş ile bir çocuğun arasındaki diyalogların yer aldığı kitapta, üretme, deneme, deneyimleme, başarısızlık, yeteneklerin ortaya çıkarılması gibi kavramlar vurgulanıyor. Çocuğun, heykeltıraşa "Bunu nasıl yaptın" sorusuyla başlayan hikâyede bir şeyler üretmenin ne kadar inanılmaz olacağını düşünen çocuğun, bunu merak etmesi ve üretim sürecine girmesi ile gelişen olayları görüyoruz. Ortaya bir ürün koyacak olmanın heyecanı ve merakı ile heykel yapmaya başlayan çocuğun süreç içerisinde kendini başarısız görmesi ve kendisini eleştirmesine tanık oluyoruz. Hayal kırıklığına uğruyor, bırakmayı düşünüyor ama her defasında heykeltıraş ile hissettikleri üzerine konuşuyor. Bazen de neden yapabileceğini düşündüğü, neden bunu yapmayı bu kadar önemseydiği için kendisiyle kavga haline giriyor.

Denemek, Kobi Yamada, 44 syf., Nar Çocuk Yayınları, 2020.

Bir heykeltıraş ile bir çocuğun arasındaki diyalogların yer aldığı kitapta, üretme, deneme, deneyimleme, başarısızlık, yeteneklerin ortaya çıkarılması gibi kavramlar vurgulanıyor.

İster çocuk ister yetişkin olalım sürekli merak ve öğrenme halindeyizdir. Merak ettiğimiz ve yapmayı istediğimiz o kadar çok şey vardır ki kimi zaman yapabileceklerimize kendimiz engel oluruz. Çünkü konfor alanımızdan çıkmak istemeyiz. Risk almak istemeyiz. Ancak herhangi bir şeyleri yapma ve üretme arzusunday-sak sonunda başarısızlığa uğrama ihtimalini de göze almalıyız. Yeni şeylerle tanışmak, yeni bir şeyler denemek bizi korkutabilir, kendimizi güvensiz bir alanda hissettirebilir. İşte böyle durumlarda denemekten vazgeçersek elbette kendimizi güvende hissederiz ama hayatımızda her şey aynı kalır. Öğreneceğimiz, seveceğimiz, tecrübe edeceğimiz şeyler azalır.

Yeteneklerimizi keşfetmenin en iyi yolu ise denemektir. Örneğin; resim yapmayı, tiyatro yapmayı ya da yazar olmayı isteyen ama “Ben bunları yapamam” diyerek herhangi bir adım atmadığımız durumları yaşamızdır. Çünkü yapamayacağımıza inanmış, başarısız olacağımızı düşünmüştür. Genel olarak süreç odaklı değil de hep sonuç odaklı bakmışızdır. Başaramazsak ne olabilir ki? Başaramamak niye bizi bu kadar tedirgin ediyor? Bu noktada toplumsal baskı ve yetişkinlerin çocuklar üzerinde kurduğu baskı da göz ardı edilemeyecek boyutta. Bu da apayrı bir eleştiri konusu. Yetişkinlerin çocuklar üzerinde kurmuş olduğu başarılı olma zorunluluğu baskısı ve toplumun yetişkinler üzerinde kurmuş olduğu başarılı olma baskısı bir döngü halinde. Başarısızlıktan korkmamalıyız. Başaramamak aslında bize bir şeyin nasıl yapılmayacağını öğretir. Başarısız olduğumuzu bilmemize rağmen hala o işi yapmakta ısrarcıysak gerçekten yapmak istediklerimize değer veriyoruzdur.

Denemek' hem yetişkinlerin hem de çocukların okuyabileceği nitelikte bir eser. Dili oldukça sade ve anlatılmak istenenler de görsellerle pekiştirilmiş.

Kitaptaki birçok kavram yetişkinlerin, çocuklarla konuşabileceği, üzerine fikir yürütüp tartışabileceği niteliklere sahip. Altı yaş ve üzeri çocuklarla birlikte felsefe oturumlarında da bu kavramlar tartışılabilir. Özellikle çocuk edebiyatı ve felsefe ile ilgilenen eğitimcilerin, derslerinde ve atölyelerinde kullanabileceği harika kitaplardan biri olma özelliğine sahip.

Mehmet Kanar: Yunus Emre'ye ait kaç şiirin bulunduğunu bilemiyoruz

Çevirmen Mehmet Kanar ile çeviriyi, İran edebiyatını ve Yunus Emre'yi konuştuk. Kanar, "Manzum metinlerin manzum olarak çevrilmesi kanaatindeyim. Çünkü Türk edebiyatı da şiir üzerine kurulmuştur" dedi.

soner sert

Mehmet Kanar ile bir araya geldik ve çeviri meselesini, İran edebiyatını ve Yunus Emre'yi konuştuk.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Şarkiyat ve Türkoloji öğrenimi gören Mehmet Kanar, “Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişmesi” başlıklı doktora tezinde modern edebiyat çalışır. Doçentlik ve Profesörlük tezlerinde Türkiye topraklarında yazılmış Farsça eserlere yönelen Kanar, Şem'ü Pervane mesnevileri ile Evhadüddin Kirmanî'nin rubaileri üzerine çalışır. Kanar, İstanbul Üniversitesi'nden 2007 yılında emekliye ayrılır. O yıldan beri Yeditepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde ders veriyor.

“Doktoramı verdikten sonra bir tercih yapmam gerekiyordu. Ya sadece istediğim alanda çalışacaktım ya da ülkenin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak çalışmalarımı yönlendirecektim” deyip, ikinci yolu tercih eden Kanar, uzun yıllarını Farsça-Türkçe, Türkçe-Farsça sözlük, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü gibi sözlükler, dil öğrenim setleri, klasik ve modern Fars edebiyatından çeviri, öyküleştirme, Servet-i Fünun dönemi edebiyatının klasiklerinin hem parantez içi açıklamalı hem sadeleştirilmiş metinleri, Fuzûlî, Bâki, Yunus Emre, Süleyman Çelebi vb. şairlerin eserlerinin diliçi çevirileri gibi çalışmalara verir.

Kanar ile bir araya geldik ve çeviri meselesini, İran edebiyatını ve Yunus Emre'yi konuştuk.

Çeviri hususu her daim tartışılabilir. Bir kısım insan Türkçeleştirmek derken, bir kısım insan da adaptasyon olarak yorumluyor. Siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çeviri konusu eskiden akademik çevrelerce değersiz bir çalışma olarak görülürdü. Son zamanlarda bu işin kıymeti anlaşılmaya başlan-

Yunus Emre
divân

Diliçi Matruzum Çeviri: Mehmet Kanar

Divan, Yunus Emre, Çevirmen: Mehmet Kanar, 350 syf., Ayrıntı Yayınları, 2020.

Bence çeviri başka bir dilde yazılmış metne bir başka dilin gömleğini giydirmek demektir. Teknik bilgi yanında tecrübe de gereklidir. Tercüme zaman içinde ve sürekli yapıldığı zaman daha da gelişir.

dı. Bence çeviri başka bir dilde yazılmış metne bir başka dilin gömleğini giydirmek demektir. Teknik bilgi yanında tecrübe de gereklidir. Tercüme zaman içinde ve sürekli yapıldığı zaman daha da gelişir. Benim otuz yıl önce yaptığım çevirilerle şimdikiler arasında çok fark var. Çünkü kendimi sürekli olarak geliştirdim. Bu gelişim hâlâ devam ediyor.

‘MANZUM METİNLERİN MANZUM OLARAK ÇEVİRİLMESİ KANAATİNDEYİM’

Mevlânâ ve Sadi-i Şirazi gibi şairlerin yanında, Sadık Hidayet ve Samed Behrengi gibi nesir yazarlarını da çeviriyorsunuz. Düz yazı ve şiir çevirmek arasında ne türlü farklar var? Ne düşünüyorsunuz?

İster manzum ister mensur metin olsun, çevirinin kendine göre güçlükleri var. Bir tasavvuf metni ile roman çevirmek çok farklı çalışmalardır. Bu işlerde asıl dikkat edilmesi gereken şey, çevrilecek metni dili zorlamadan aktarmak, metnin anlaşılabilirliğini ve akıcılığını sağlamaktır. Çevirmenin çok kitap okuması, yeni yeni ifade şekillerini tanıması, bunları yeri geldiğinde kullanması şarttır. Manzum metinlerin manzum olarak çevrilmesi kanaatindeyim. Çünkü Türk edebiyatı da şiir üzerine kurulmuştur. Bizim zengin bir halk edebiyatımız var. Buradaki ifade rahatlıklarını öğrenen çevirmen, aynı doğrultuda başarılı çeviriler yapabilir. Bu konuda bir hayli çeviri çalışması yaptım. Bunu çeviri çalışması yapacaklara da ispatlamaya çalıştım.

İster manzum ister mensur metin olsun, çevirinin kendine göre güçlükleri var. Bir tasavvuf metni ile roman çevirmek çok farklı çalışmalardır. Bu işlerde asıl dikkat edilmesi gereken şey, çevrilecek metni dili zorlamadan aktarmak, metnin anlaşılabilirliğini ve akıcılığını sağlamaktır.

Türkiye ve İran iki komşu olduğu ve kültür alışverişinde bulunduğu için sık sık karşılaştırılır. Siz, klasik Türkçe edebiyatla klasik İran edebiyatını karşılaştırdığınızda ne tür farklar ya da benzerlikler buluyorsunuz?

Klasik Türkçe Edebiyatın ilk modeli Fars edebiyatıydı. Daha sonra Türk edebiyatı kendi çizgisini buldu, hatta Fars edebiyatı ile yarışır hale geldi. Mesela Fuzûlî, Nef'î, Bâkî gibi şairler birçok İran şairiyle yarışacak düzeydedir. Klasik Türk şiirinde toplumsal hayat şiire daha çok girer. Bu yönüyle Fars şiirinden ayrılır.

Aynı durum çağdaş edebiyat için de söz konusu. Özellikle İran Devrimi'nden sonra sinema canlanırken, İran edebiyatının düşünüşe geçtiğine dair görüşler var. Siz nasıl yorumluyorsunuz bu durumu?

İran edebiyatı İran Devrimi'nden sonra düşünüşe geçmedi. İran dışında bir göç edebiyatı oluşturdular. Şimdi İran'da da zengin bir edebiyatın olduğu tartışılmaz.

Son olarak çevirdiğiniz Yunus Emre 'Divan'ı için "Diliçi Manzum Çeviri" diyorsunuz. Günümüz Türkçesine bir adaptasyon söz konusu sanıyoruz?

Ben Ahmet Vefik Paşa gibi adaptasyon çalışması yapmadım. Yunus Emre'nin dilinin daha iyi anlaşılmasını amaçlarken, Türk halk edebiyatının geniş sofrasından yararlanarak, mümkünse kafiye tutturarak ama sanat kaygısı gütmeyen yeniden ifade etme yöntemine başvurdum. Bu bir anlamda dil içi çeviri demektir.

Klasik Türkçe Edebiyatın ilk modeli Fars edebiyatıydı. Daha sonra Türk edebiyatı kendi çizgisini buldu, hatta Fars edebiyatı ile yarışır hale geldi.

'YUNUS EMRE'YE AİT KAÇ ŞİİRİN BULUNDUĞUNU BİLEMİYORUZ'

Yunus Emre şiirlerinin net sayısı ile ilgili çeşitli spekülasyonlar her daim söylenegeler. Siz bu konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Yunus Emre yanında Âşık Yunus adlı bir şair var. Anlaşılan başka Yunuslar da var. Bazı şiirleri birbirinden ayırmak mümkün olsa da, elimize Yunus hayattayken yazılmış bir 'Divan' ulaşmadığı için Yunus Emre'ye ait kaç şiirin bulunduğunu bilemiyoruz. Öte yandan Yunus Emre'nin hayatını da ayrıntılı olarak bilmiyoruz. Görünüşe bakılırsa, bundan sonra da bilemeyeceğiz. Ancak mevcut eski yazmalara bakarsak, Yunus Emre'nin çok fazla şiir bıraktığını iddia edemeyiz.

Hazırladığınız yeni bir çalışma var mı? Günleriniz nasıl geçiyor?

Klasik Fars edebiyatı şairlerinden Ferideddin Attar'ın 'Esrarname' ve 'İlahiname' adlı eserlerini çevirmiştım. Bunlar Ayrıntı Yayınları'nca basıldı. İlgi de gördü. Yine Attar'ın 'Musibetname' ve 'Mantıkuttayr' adlı manzum eserlerini çevirmiştım. Bunların ilki Ayrıntı Yayınları'nca yayın tezgâhına alındı. Fars edebiyatından daha çevrilecek çok eser var. Önce hazırladığım çalışmalarının basılmasını bekleyeceğim. Türk edebiyatı alanındaki çalışmalarım devam ediyor. Bugünlerde Hüseyin Rahmi'nin 'Dirilen İskelet' adlı romanı üzerinde çalışıyorum. Bu tür eserleri parantez içi açıklamalı orijinal metin ve sadeleştirilmiş metin olarak hazırlıyorum.

Pandemi şartlarında derslerimi online olarak veriyor, sınavlarımı online olarak yapıyorum.

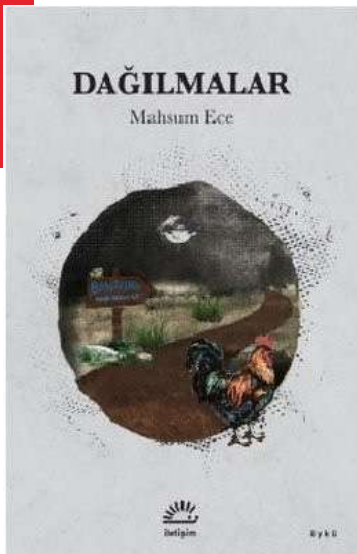
Tekinsiz duyular: Dağılmalar

Mahsum Ece'nin ilk öykü kitabı 'Dağılmalar' İletişim Yayınları tarafından yayımlandı. 'Dağılmalar' zamanın, coğrafyanın ve "ben" olmanın sınırlarının unutulduğu; ihtişamlı kimlikler şöyle dursun, hemen her şeyin tekinsizce çözünüp ortalıkta süzüldüğü bir anlatı karmaşası.

büşra uyar

Mahsum Ece'nin İletişim Yayınları'ndan çıkan 'Dağılmalar'ı zamanın, coğrafyanın ve "ben" olmanın sınırlarının unutulduğu; ihtişamlı kimlikler şöyle dursun, hemen her şeyin tekinsizce çözünüp ortalıkta süzüldüğü bir anlatı karmaşası..

Dağılmalar,
Mahsum Ece, 130 syf.,
İletişim Yayıncılık, 2021.

Muğlaklaştırmak buğulu, tekinsiz anlatılar Kurmanın en kestirme ve tercih edilen yolu. Yaratıcıya bir anda, pek çok güç bahşeder bu yol. Haritalar ortadan kalkar, karakterler kendilerinin ya da başkalarıyla oluşturduğu bütünün tutarlılığını kaybeder, hisler insanı gafil avlamak için pusuya yatar. Gelgelelim tanıdık bir coğrafyada, sıradan bir çıkışsızlık yazıyor olsa da yazar, en az karakterleri kadar kendi de hapsolür buraya. Kurtulmaksa başta tür bir mahirlik gerektirir elbet.

Genç sinemacı ve "yeni" edebiyatçı Mahsum Ece'nin kendi yarattığı mizansenlerden -vakti gelince- kurtulabilmek gibi bir yeteneği var ki edebiyata yeni atılmış kalemler için hayati önem taşıyan bir gereklilik bu. İletişim Yayınları'ndan çıkan 'Dağılmalar', Mahsum Ece'nin ilk öykü kitabı ve kendisinden ilk "sıyrıлма" hali. Gerçek bir dağıлма hâli fakat son derece şuurulu bir dağıлма bu. Tüm estetiğini çıkışsızlığın muallaklığına dayamayan, kontrollü ve özgün dili de cabası.

Ece'nin dünyası, bir kelimeler dünyasından ziyade, duyular dünyası: Kör karanlıkta temizlenmeyi bekleyenler, ekmek parası için üzerimizde gezinen esnaf böcekler, saçtan ayak ucuna kadar bedende aldığı yolu hissettiren soğuk yağmur damlaları; daima görüş açısını ve teni rahatsız eden, peygamber bulutu misali insanı takip eden minik sinekler... Ama anlatısının en karakteristik özelliği şüphesiz ki, en beklenmedik iki duyuyu harekete geçirmesi: Koku ve ses. Kulak zarını paralayan sesler ve beyni yararcasına insanı rahatsız eden kokular... Tanrının kör karanlıkta, ter kokusuyla kendini hatırlatabildiği bir dünyadan ne beklenir!

Ece'nin hafızayı manipüle etmekte zorluk çekmeyen bu denli güçlü duyuları en uç noktada kullanma konusunda ciddi bir kabiliyeti var. Duyular ve hisler alıp başını giderken, karakterler (ki karakter diyebilir miyiz onlara?) kime ait ol-

Mahsum Ece'nin dünyası, bir kelimeler dünyasından ziyade, duyular dünyası: Kör karanlıkta temizlenmeyi bekleyenler, ekme parası için üzerimizde gezinen esnaf böcekler, saçtan ayak ucuna kadar bedende aldığı yolu hissettiren soğuk yağmur damlaları; daima görüş açısını ve teni rahatsız eden, peygamber bulutu misali insanı takip eden minik sinekler...

duğu bile kestirilemeyen bir geçmişte ve bugün- de geziniyor. Metinlere de sığıyor bu gezinme hali, birkaç sayfa geride bıraktığımız bir karakter, aniden çıkıyor karşımıza.

Yalnız hınzırca bir hareket değil onlarınki. Sanki, kaçıyorlar. Neredeyse mitleşmiş huzursuzluklarını alıp başka bir muhite, başka bir metne göç ediyorlar durmadan. Haliyle zaman, kimlik, ev; kısaca, sırtımızı dayadığımız her şey muğlaklaşıyor. Ece de bu sıkıntılı hâli fırsat bilip, zaman zaman anlatısını kendisinden ayıran gerçeklik sınırlarını aşılıyor. Karakterlerinin dilinde doluyor ya da köşelerde bir yerlerde belirip, hızlıca kayboluyor gözden. Sınırların ve gerçekliğin geçirgenliği aslında en çok, okur olarak bizi ele geçiriyor. Zira sayfaların arasından buram buram yükselen tere karışmış süt kokusunun, ekşimiş suratlarımızın başka bir açıklaması olamaz.

'Dağılmalar', bu açıdan -adı üzerinde- ilginç bir dağılma hâli. Israrla kimliksizleştirilen, unutulmaktan öte, hiç yokmuş gibi davranılan bir coğrafyanın edindiği yeni bir kimliksizlik pratiği sanki. Saf ve yeniliğiyle "tektip" bebekler kol geziyor anlatıda: Şahsiyetini sifira indirgeyip yalnızca korkunç kokularıyla var olan insan ve tanrı mitler, her işe koşturan yerden bitme şeytanlar, keller, Haydarlar... Tüm bunların arasında, kimliğine fazlasıyla kafayı takan istisnalar da var tabii. Onlar için de çözüm her şeyi her şeyleştirmek. Eh, pratiği yıllardır akıp gitmiyor mu zaten gözümüzün önünde?

Mahsum Ece'nin İletişim Yayınları'ndan çıkan 'Dağılmalar'ı zamanın, coğrafyanın ve "ben" olmanın sınırlarının unutulduğu; ihtişamlı kimlikler şöyle dursun, hemen her şeyin tekinsizce çözünüp ortalıkta süzüldüğü bir anlatı karmaşası. Akılda kalan her köşede çınlayan bir ses ve her köşede asılı kalmış bir koku. Evet, dağılmış, rahatsız edici bir tastamamlığın ta kendisi bu.

Seray Şahinler: Orhan Veli'nin şiiirleri herkesin hayatına dokunur

Gazeteci Seray Şahinler'in, Orhan Veli'nin kız kardeşi Füzuzan Yolyapan'ın tanıklığıyla ortaya çıkardığı çalışması 'Ağabeyim Orhan Veli', Doğan Kitap tarafından yayımlandı. Şahinler, "Orhan Veli'nin şiiirleri hemen herkesin hayatına dokunur, herkes ondan bir şeyler bulur kendisinde" dedi.

zeynep gür

Orhan Veli, günlük yaşamında nasıl biriydi? Şiirlerini nasıl yazıyordu? Ailesi ve dostlarıyla ilişkileri nasıldı? Sevdiği, âşık olduğu kadınlar kimlerdi? Öldüğü gün neler yaşandı? Kanık ailesi haberi nasıl aldı ve tepkileri nasıl oldu?

Orhan Veli'nin "Fırfırım" diye hitap ettiği kız kardeşi Fûruzan Yolyapan, ağabeyiyle ilgili anılarını gazeteci Seray Şahinler'e anlattı. Şahinler, hayatı boyunca ağabeyine kardeşlikten öte yoldaşlık, dostluk, sırdaşlık eden 97 yaşındaki Yolyapan'ın tanıklığıyla Orhan Veli'nin bilinmeyenlerini ortaya çıkardı.

"Yüz karası değil kömür karası", "İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı", "Veli'nin oğluyum tarifsiz kederler içinde", herkesin kendi ruhundan parçalar bulduğu dizelerden sadece birkaçı... Peki çoğumuzun geleneksel kalıpları kıran "aykırı şair" yönüyle tanıdığı Orhan Veli, günlük yaşamında nasıl biriydi? Şiirlerini nasıl yazıyordu? Ailesi ve dostlarıyla ilişkileri nasıldı? Sevdiği, âşık olduğu kadınlar kimlerdi? Öldüğü gün neler yaşandı? Kanık ailesi haberi nasıl aldı ve tepkileri nasıl oldu?

'Ağabeyim Orhan Veli' isimli kitabıyla Şahinler, ilgi çekici bir Orhan Veli portresi sunuyor.

Orhan Veli'nin kardeşi Fûruzan Yolyapan'la yolunuz nasıl kesişti?

2012 yılında Orhan Veli'nin kendi sesinden şiirlerini okuduğu bir kayıt yayımlandı. Bu kayıt, Orhan Veli'nin en sevdiğimiz şiirlerini kendi sesinden dinlemek gibi büyümlü bir dünya sunmuştu bana. O sıralar Akşam gazetesinde haber merkezi muhabiriydim. Orhan Veli'ye olan ilgim ve sevgim beni bu kayıtların peşine düşürdü. Kayıtların kız kardeşi Fûruzan Yolyapan hanımın izniyle yayımlandığı ve kendisinin hayatta olduğunu öğrendim. Ardından telefonunu buldum ve ziyaret etmek istediğimi söyledim. Kayıtlar üzerine yaptığımız o ilk röportajda Orhan Veli'ye dair hiç bilmediğim detaylara

Ağabeyim Orhan Veli, Seray Şahinler, 240 syf., Doğan Kitap, 2021.

2012 yılında Orhan Veli'nin kendi sesinden şiirlerini okuduğu bir kayıt yayımlandı. Bu kayıt, Orhan Veli'nin en sevdiğimiz şiirlerini kendi sesinden dinlemek gibi büyüdü bir dünya sunmuştu bana. O sıralar Akşam gazetesinde haber merkezi muhabiriydim. Orhan Veli'ye olan ilgim ve sevgim beni bu kayıtların peşine düşürdü.”

ulaştım. Daha sonra Füzuran Hanım'ı ziyaret etmeye başladım. Sohbet ettikçe Orhan Veli'ye ve Kanık ailesine dair bilinmeyen anekdotlar çıkıyordu ortaya.

Orhan Veli'nin hayatını konu alan bir kitap fikri nasıl doğdu?

Füzuran Hanım, yıllar içinde farklı yerlere röportajlar vermiş fakat hepsi belli anma günlerinde, birkaç konuyla sınırlı. Ben Orhan Veli'ye dair merak ettiğim birçok şeyi kendisine sordum, sohbetlerimiz sırasında ufacık bir detaydan şahane hikâyeler çıktı. Onun anı ve tanıklıklarının kayıt altına alınması gerektiğini düşündüm. Kitabın temeli bu şekilde atıldı. Orhan Veli çok genç yaşta hayatını kaybediyor. Kız kardeşiyle arasında 10 yaş var. Dolayısıyla Orhan Veli öldüğünde Füzuran Hanım henüz 26 yaşında. Anı ve tanıklıklar bağlamında çok kıymetli detaylar olsa da bunlar bir kitap için yeterli değildi. Benim iyi bir Orhan Veli portresi sunmam için onun hayatına dokunanlara, şiirlerine, kitaplarına, dönemin edebiyat tartışmalarına, aşklarına, Yaprak günlerine atıf yapmam gerekiyordu ki Orhan Veli hem Füzuran Yolyapan'ın ağabeyi hem Türk edebiyatının devrimci şairi olarak sağlam bir zemine otursun. Doğan Kitap ile birlikte bu konu üzerinde çalıştık ve neticede ortaya kız kardeşinin anlattıklarını temele alan fakat ciddi bir araştırma sürecinin getirdiği detaylarla şekillenen 'Ağabeyim Orhan Veli' kitabı çıktı.

Orhan Veli, günlük yaşamında nasıl biri?

Aslında şiirlerindeki gibi biri Orhan Veli... Neşe dolu, şakacı, nüktedan. Tiyatroyu, futbolu, Karagöz-Hacivat oynamayı, at yarışlarını çok

seviyor. Çocuklarla arası çok iyi, Beykoz'daki evlerine gelen çocuklar ona kahve yapmak için sıraya girerlermiş. O da onları eğlendirirmiş. Boğaz'ı çok seviyor, kayık sefalarına bayılıyor.

Muhteşem bir keskin zekası var. Çok yönlü. (Dönemindeki birçok sanatçının olduğu gibi) Ve çok kibar, naif... Füzuzan Hanım'ın aktardığına göre hayatı boyunca hiç kimseye kötü bir söz söylememiş.

Ölümünün üzerinden yetmiş yıl geçmesine karşın herkesin hayatında farklı izler bırakan en sevdiğimiz şairlerin şairi Orhan Veli. Size göre bunun nedeni ne olabilir?

Hayatın her alanına ve herkese dokunması. Yine Füzuzan Hanım'ın anlattığı, benim de çok önemli bulduğum bir örnekle bu soruyu yanıtlayabilirim. Yıllar önce Füzuzan Hanım'ın evine tadilat için bir usta geliyor, o sırada salonda ağabeyinin büstünü görüyor. Bu kim diye soruyor; Füzuzan Hanım da Orhan Veli yanıtını verince usta, "Evet, İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı" diyor. Orhan Veli'nin şiirleri hemen herkesin hayatına dokunur, herkes ondan bir şeyler bulur kendisinde. Soma'da maden faciası yaşandığına hepimiz işçileri anarken "Yüz karası değil, kömür karası" dedik. Gerek bireysel gerek toplumsal zeminde karşılık bulur bu şiirler. Bir de tabii dilinin çok sade olması, şiirlerin yazıldığı günün diliyle bugünün Türkçesinin aynı olması onun şiirlerinin bilinirliğini artırıyor olmalı.

Füzuzan Hanım, yıllar içinde farklı yerlere röportajlar vermiş fakat hepsi belli anma günlerinde, birkaç konuyla sınırlı. Ben Orhan Veli'ye dair merak ettiğim birçok şeyi kendisine sordum, sohbetlerimiz sırasında ufacık bir detaydan şahane hikâyeler çıktı."

Orhan Veli çok genç yaşta hayatını kaybediyor. Kız kardeşiyle arasında 10 yaş var. Dolayısıyla Orhan Veli öldüğünde Füzûzan Hanım henüz 26 yaşında. Anı ve tanıklıklar bağlamında çok kıymetli detaylar olsa da bunlar bir kitap için yeterli değildi. Benim iyi bir Orhan Veli portresi sunmam için onun hayatına dokunanlara, şiirlerine, kitaplarına, dönemin edebiyat tartışmalarına, aşklarına, Yaprak günlerine atıf yapmam gerekiyordu ki Orhan Veli hem Füzûzan Yolyapan'ın ağabeyi hem Türk edebiyatının devrimci şairi olarak sağlam bir zemine otursun.

Kitabı hazırlarken Orhan Veli'yle ilgili sizi şaşırtan bir detayla karşılaştınız mı?

Her detay benim için çok şaşırtıcıydı. Ve hepsi ona olan hayranlığımı kat be kat artırdı. Tiyatroya ilgisi, çevirileri, yazar ve şairlerle girdiği atışmalar ve kendisine yönelik eleştirilere çok ince şekilde yanıt vermesi, sanata ve hayata bakışı, köşe yazılarında ele aldığı konular ve bunları sunuş biçimi benim için çok etkileyici ve önemliydi.

Bir de Orhan Veli'nin muhalif bir duruşu var, yazılarına da yansıyor, bu muhaliflik köklerini nereden alıyor? Son şiirlerinde özellikle halk şiirine yönelmesinde bu muhalifliği etkisi de olabilir mi?

Orhan Veli'nin son yıllarında fikir adamlığı yönü kendisini iyice hissettiriyor. Yaprak dergisinde bunun en belirgin örnekleri var. Zaten Yaprak, "fikir ve sanat gazetesi" olarak yayına başlıyor. Dönemin çeşitli mecmuaları için kaleme aldığı yazılarda da bunu okuyabiliriz. Orhan Veli'nin "olgunluk" döneminin 1945-1950 arasına denk geldiğini göz önüne alırsak bu yılların Türkiye ve dünya için çalkantılı olduğu malum. Türkiye'de özellikle siyasi ve beraberinde toplumsal dönüşümlerin kendisini yavaş yavaş hissettirdiği dönemden bahsediyoruz. Ve Orhan Veli'nin çalıştığı Tercüme Bürosu'ndan istifası, Hasan Ali Yücel'in akabinde göreve gelen Reşat Şemsettin Sırer'in antidemokratik tutumu nedeniyle oluyor. Büyük emek verilen Köy Enstitüleri bu dönemde kapatılıyor. Orhan Veli'nin bu ülküye olan inancı tam, haliyle yaşananlardan etkileniyor. Ve haliyle mevcut düzene karşı duruşu belirginleşiyor.

Aslında halk şiirinin öğelerini barındıran “Yol Türküleri” adlı uzun bir şiiri var var. ‘Destan Gibi’ kitabında yayımlanıyor. Onun haricinde Orhan Veli’nin şiirlerinin temelini zaten “halk” oluşturur. Sıradan insanlar dediğimiz konu... “Yazık oldu Süleyman Efendi’ye”, “Bir elinde cımbız, bir elinde ayna, umurunda mı dünya” şiirlerindeki atıflar, “Montör Sabri”, “Dalgacı Mahmut” gibi temsiliyetler çok önemlidir.

Muzaffer Uyguner’in bu konudaki tespiti de önemli; “Orhan Veli, daha çok halkın ezilen insanların şiirini yazmıştır. Bu arada, elbette üst tabakanın şiirini de yazmıştır. Çünkü halk, şu ya bu sınıf değildir.”

Orhan Veli aşkları ile de ünlü, Nahit Hanım, Bella... Onlara yazdığı şiirler biliniyor, ama Füzuran Hanım bunları bir aşk gibi anlatmıyor, yalın arkadaşlık olarak tanımlıyor. Füzuran Hanım’ın bu tavrı nerden kaynaklanıyor sizce?

Nahit Hanım, Orhan Veli’nin en büyük aşkı olarak kabul ediliyor. Bella Hanım’a ise bir dönem ilgi duymuş. “Anlatamıyorum” ve “Sere Serpe” şiirlerini ona ithaf etmiş. Kitapta Bella Hanım ile yaptığımız söyleşiler de yer alıyor. Kendisi hayatta.

Füzuran Hanım, Nahit Hanım’ı tanıyor. Onunla ağabeyi hayattayken de öldükten sonra da sık sık görüşmüş. Nahit Hanım’ın ciddiyeti belki bunda bir etkendir... Ağabeyi ve Nahit Hanım ile bir arada bulunduğu ortamdaki sohbetlerin de etkisi olabilir. Kendisiyle yaptığımız ilk görüşmede, “Aşkları hakkında konuşmak istemem. ‘Aşk Resmi Geçidi’ şiirini Nahit Hanım diye birisine yazdığı söylenir. Ama gerçekten

Aslında şiirlerindeki gibi biri Orhan Veli... Neşe dolu, şakacı, nüktedan. Tiyatroyu, futbolu, Karagöz-Hacivat oynatmayı, at yarışlarını çok seviyor. Çocuklarla arası çok iyi, Beykoz’daki evlerine gelen çocuklar ona kahve yapmak için sıraya girerlermiş. O da onları eğlendirirmiş. Boğaz’ı çok seviyor, kayık sefalarına bayılıyor.”

Orhan Veli'nin şiirleri hemen herkesin hayatına dokunur, herkes ondan bir şeyler bulur kendisinde. Soma'da maden faciası yaşandığına hepimiz işçileri anarken "Yüz karası değil, kömür karası" dedik. Gerek bireysel gerek toplumsal zeminde karşılık bulur bu şiirler. Bir de tabii dilinin çok sade olması, şiirlerin yazıldığı günün diliyle bugünün Türkçesinin aynı olması onun şiirlerinin bilinirliğini artırıyor olmalı.

öyle birisi var mıydı yoksa hayalindeki kadın mıydı bilmiyorum" demişti. Fakat daha sonra Orhan Veli ve Nahit Hanım arasındaki mektuplar ortaya çıktı. Füzuran Hanım, mektupların içeriğinden haberdar değildi. Mektuplar yayımlandıktan sonraki ziyaretimde kendisine bu yanıtını hatırlattım. "Bana sorarsanız sevgilisi miydi arkadaşı mıydı diye, bu mektuplar olmasaydı arkadaşı diyecektim. Ama mektuplarda aşk yazıyormuş" demişti. Füzuran Hanım mektupları hiç okumamış.

Bella Hanım'ı ise tanımıyor. Hiç tanışmamışlar. Dolayısıyla şiirlerini ona yazıp yazmadığı konusunda kesin bir kanaat getirmiyor.

Başlangıçta Orhan Veli'yi ve Garip akımını destekleyen isimlerin başında Nurullah Ataç'ı görüyoruz, Ataç ile Orhan Veli'nin arası bir dönem sonra açılıyor, bunun nedeni nedir?

Öncelikle şunu söylemek istiyorum, Nurullah Ataç tıpkı Yaşar Nabi Nayır gibi, Sabahattin Eyüboğlu, Şevket Rado, Erol Güney gibi muhteşem bir portre. Olağanüstü bir entelektüel. Kitabı yazarken araştırma safhasında köşe yazılarını okudum, kendi yazıları da kitaplaşmıştı onlardan faydalandım. Yazar, eleştirmen ve çevirmen olarak önemli görevlerde bulunmuş. Bir kere farklılık, iyinin ve yeninin peşinde. Orhan Veli ve arkadaşlarını ilk keşfedenlerden... Kitapta özellikle vurgu yapmak istedim, Orhan Veli'ye yönelik ağır eleştirileri göğüslüyor. Hatta ondan daha çok dikkate alıp eleştirilere bizzat kendisi yanıt veriyor. Haliyle Orhan Veli ve yeni şiir karşıtlarının da karşısına alıyor Ataç.

“

Orhan Veli'nin son yıllarında fikir adamlığı yönü kendisini iyice hissettiriyor. Yaprak dergisinde bunun en belirgin örnekleri var. Zaten Yaprak, “fikir ve sanat gazetesi” olarak yayına başlıyor. Dönemin çeşitli mecmuaları için kaleme aldığı yazılarda da bunu okuyabiliriz.

İkilinin arasının “aşk” meselesi yüzünden açıldığını öğreniyoruz. Nurullah Ataç'ın ilgi duyduğu bir kadın yüzünden... Refik Durbaş ve Erol Güneş, bu meseleye daha önceden açıklık getirmiş. Yaşananlar ikilinin arasını bir daha düzeltmeksizin açıyor. Nurullah Ataç, Orhan Veli'ye “Şakuli Solucan” diyor; o da “Nurullah Ata, Trink Galata, Soğan Salata” şeklinde karşılık veriyor. Fakat Nurullah Ataç, Orhan Veli'nin hakkını her zaman teslim ediyor. Bir röportajında “Hakkını inkar etmeyelim. İyi şairdir” diyor. Orhan Veli'nin yanıtı ise şöyle; “Hakkını inkâr etmeyelim, şiirden anlayan adamdır.” Orhan Veli'nin vefatının ardından kaleme aldığı yazılarda yine onun şiir anlayışını, şiirlerinin meselesini anlatmayı hep sürdürmüştü.

Rivayet ve gerçek arasında: Shakespeare

Shakespeare incelemeleriyle tanınan Graham Holderness'ın 'Shakespeare'in Dokuz Yaşamı' kitabı Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlandı. Holderness her bilgi kırıntısının, belgenin ve yorumlanabilecek her verinin peşine düşüp rivayet ile gerçekler arasındaki ayrımı göstererek yazar, aktör, kasap çırağı, iş insanı, âşık, dindar ve akliselim gibi farklı Shakespeare portrelerini çıkarıyor okur karşısına.

tolga aras

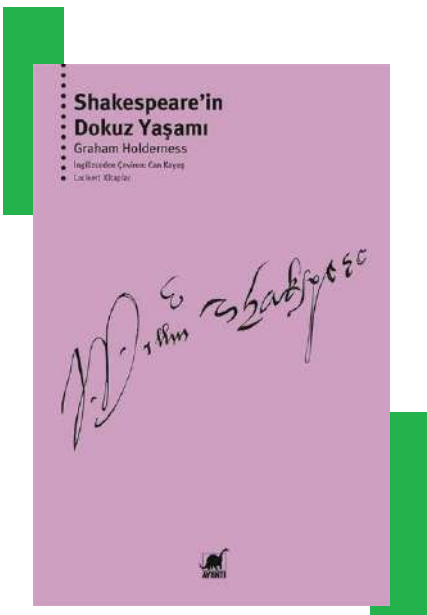
Shakespeare'in zihin dünyasına, özel yaşamına, sosyal ilişkilerine, politik tavrına, eserlerindeki göndermelere, döneminin siyasi ve kültürel ortamının metinlerine nasıl yansıdığına dair epey yorum yapılırken daima gölgede kalan ya da atlanan bir soru vardı: Shakespeare hakkında ne biliyoruz?

Eserleri klasik kategorisine giren sanatçı ve yazarların yaşamına dair pek çok bilgi ortalıkta dolaşsa da onlar hakkında üretilen tevatürler bitmek tükenmek bilmez. Üstelik bu kişilerle ilgili biyografi kaleme alanların önemli bir kısmı gerçeklerden hikâyeye ve oradan da dedikoduya dümen kırmaktan alamaz kendisini. Dolayısıyla okuduğumuz biyografilerin büyük kısmında, bilgi olan ve olmayan arasında silik bir sınır vardır.

Üzerine kitaplar yazılan, filmler çekilen, tartışmalar yürütülen, akademik çalışmalar yapılan ve eserleri dünyanın dört bir yanına ulaştıkça yaşamına ilişkin rivayetler de aynı ölçüde artan William Shakespeare de bu yazarlardan biri.

Shakespeare'in zihin dünyasına, özel yaşamına, sosyal ilişkilerine, politik tavrına, eserlerindeki göndermelere, döneminin siyasi ve kültürel ortamının metinlerine nasıl yansıdığına dair epey yorum yapılırken daima gölgede kalan ya da atlanan bir soru vardı: Shakespeare hakkında ne biliyoruz? Bu, önemli bir başka soruya götürüyor bizi: Kaleme alınan Shakespeare biyografilerinin ne kadarı kurguydu, ne kadarı gerçektir?

Her biyografinin eksik kalacağı gerçeğini gözden asla uzak tutmayan ve Shakespeare incelemeleriyle tanınan Graham Holderness, 'Shakespeare'in Dokuz Yaşamı'nda yukarıdaki ve benzer sorulardan yola çıkıp gerçekler ile rivayetler arasındaki bağlantıları dikkate alarak yazarın hayatını ve eserlerini birbirinden koparmadan kalem oynatıyor.

Shakespeare'in Dokuz Yaşamı, Graham Holderness, 368 syf., Çevirmen: Can Kayaş, Ayrıntı Yayınları, 2020.

Shakespeare incelemeleriyle tanınan Graham Holderness, 'Shakespeare'in Dokuz Yaşamı'nda gerçekler ile rivayetler arasındaki bağlantıları dikkate alarak yazarın hayatını ve eserlerini birbirinden koparmadan kalem oynatıyor.

ÇALIŞMANIN KAYNAKLARI

Holderness, Shakespeare'e dair bilgilere, daha evvel yazılan biyografilere ve onun eserlerine eleştirel bir gözle bakıp gerçek-hikâye-rivayet arasındaki farkları ortaya koyarak şairin hayatının dönüm noktalarını vurguluyor. Dolayısıyla Shakespeare'in yaşamı ve eserleri bağlamında, bilgiye dayanıyor, oradan hareketle hikâyelere varıp eleştirel ve entelektüel bir tavırla hareket ediyor. Bu açıdan 'Shakespeare'in Dokuz Yaşamı', klasik biyografi kalıplarını kırarak bir deneme olarak da çıkıyor okur karşısına.

Holderness, bu biyografi-deneme metninde, Shakespeare'e ilişkin yorumlarından önce, yazarın hayatı ve yapıtları bağlamında eleştirmenlerin saptığı yanlış yolu hatırlatırken bir bakıma kitabının esprisinin, buna ters istikamette seyretmek olduğunu vurguluyor: "Yirminci yüzyılın önde gelen eleştiri ekolleri şiir, roman ya da drama ile ilişkimizin, yazardan ve yazarın yaşamından bağımsız olması gerektiğine hükmetmişti. Buna göre yazarın ve yazarlık kavramının dizginlerinden kurtulan edebiyat umuma aitti ve ne anlam ifade etmesi gerektiğini sadece okur belirleyebilirdi. Fransız düşünürler Roland Barthes ve Michel Foucault, 'yazarın öldüğünü' ve metnin bir uzantısından ibaret hâle geldiğini (yani zihnimizdeki yazar imgesinin, yazarın eserlerinden yola çıkarak kendimizce kurguladığımız bir şey olduğunu) beyan etmişti. 'Yapıtın' okura ifade etmek istediği şeyler bakımından yazarın yaşamı, etkisiz eleman olarak kabul edildiğinden, edebiyat öğrencilerine yıllar yılı bunu denklemin dışında tutması gerektiği öğütlendi."

Shakespeare'in özel yaşamını merak edenlerin önündeki en büyük engelin, eserlerinin onun yazarlığına dair bilgi vermesine rağmen daha ötesi için kocaman bir koruma kalkanı oluşturduğunu belirtiyor Holderness. "Kayıp yılları" (1585-1592) başta olmak üzere, yazarın "mahrem hayatı"yla ilgili nitelikli bilgi eksikliği, Holderness'e göre büyük bir sorun. Aile ilişkilerini, evliliğini, çocuklarını, mesleki yaşamını ve vasiyetini bildiğimiz Shakespeare'in hangi okula gittiğini, nasıl bir çocukluk geçirdiğini, aktör olmaya nasıl karar verdiğini, arzularını, çocuklarıyla ilişkisini ve ölüm nedenini kesin olarak bilmediğimizi anımsatıyor Holderness.

O hâlde 'Shakespeare'in Dokuz Yaşamı'nın kaynakları ne? Elbette en başta, yazarın yaşamına ait tarihsel kayıtlar ve eserlerindeki otobiyografik unsurlar. Holderness, bunlar haricinde somut gerçekleri de işin içine katarak mantıksal çıkarımlar yaptığını söylüyor. Böylece kitabın esprisi bir bütün olarak beliriyor: Holderness, tarihi kayıtlar, otobiyografik öğeler yani bilgi ve gerçekler ile bunlara dayanarak yaptığı mantıksal çıkarımlarla oluşturduğu kurguyu bütünlediği bir metin meydana getiriyor.

'KAYIP YILLAR' VE 'MAHREM SHAKESPEARE'

Kaleme alınmış biyografilerden, Shakespeare'in ailesine ait resmi kayıtlardan, çeşitli evraklardan ve yine resmi yazışmalardan yararlanan Holderness, hem kronolojik bilgilerden ve yazarın eserlerinden hem de hikâyelerden hareketle meydana getirdiği çalışmasında birbiriyle bağlantılı olduğu kadar birbirinden bazı noktalarda ayrılan Shakespeare profilleriyle buluşturuyor okuru. Holderness'in kitapta yer verdiği bilgilerin ve yaptığı mantıksal çıkarımlarla kurgula-

Holderness, Shakespeare'e dair bilgilere, daha evvel yazılan biyografilere ve onun eserlerine eleştirel bir gözle bakıp gerçek-hikâye-rivayet arasındaki farkları ortaya koyarak şairin hayatının dönüm noktalarını vurguluyor.

Shakespeare'in yaşamı ve eserleri bağlamında, bilgiye dayanıyor, oradan hareketle hikâyelere varıp eleştirel ve entelektüel bir tavırla hareket ediyor. Bu açıdan 'Shakespeare'in Dokuz Yaşamı', klasik biyografi kalıplarını kırarken bir deneme olarak da çıkıyor okur karşısına.

dığı hikâyelerin kaynaklarından biri de akademik araştırmalar.

Shakespeare tasvirlerinin, şairin yaşam öyküsünün ve ortalıktaki bilgilerin toplamı bazı fikirler veriyor ama "kayıp yılları" bütünüyle aydınlatmadığı gibi "mahrem Shakespeare" hakkında neredeyse hiç done sunmuyor.

Holderness, işte bu eksik parçalara yoğunlaşıyor; her bilgi kırıntısının, belgenin ve yorumlanabilecek her verinin peşine düşüp rivayet ile gerçekler arasındaki ayrımı göstererek yazar, aktör, kasap çırağı, iş insanı, âşık, dindar ve akılselim gibi farklı Shakespeare portrelerini çıkarıyor okur karşısına.

Shakespeare'e ilişkin "şahsi hikâyeleri" ortaya çıkarmak için yola koyulup "gayri şahsi efsanelerin" girdabına kapılanlardan farklı bir çizgiye sahip olan Holderness, tarihsel gerçekliği bulunan bir bilgiden ya da olaydan hareketle mantıksal çıkarımlara dayanan hikâyelerle destekliyor biyografi-denemesini.

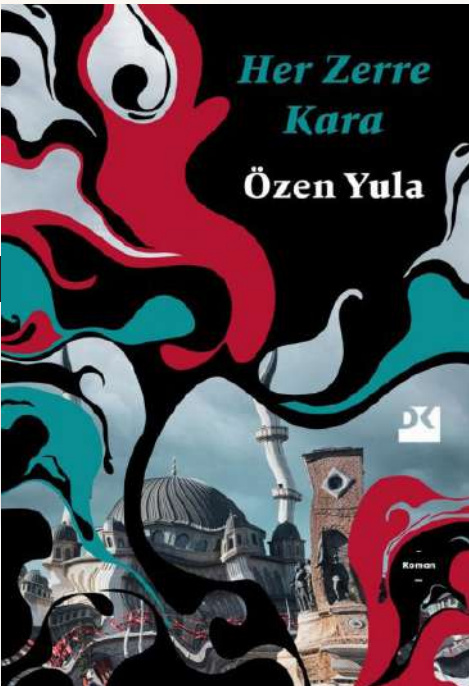
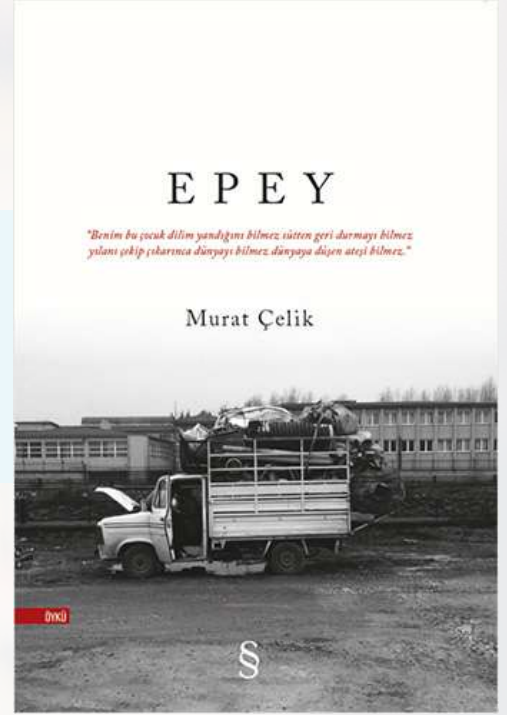
Kısacası Holderness, 'Shakespeare'in Dokuz Yaşamı'nda yaratıcı ve kurgusal öğeleri metne katarak daha önceki örneklerden farklı bir biyografi kaleme almış; gerçekler, rivayetler ve tartışmalar arasında edebi geçişlere imza atmış.

Siyaha Bulaşan Kadınlar
Yazar: Büşra Cebe
Yayınevi: Mona Kitap
Sayfa Sayısı: 228

Epey

Yazar: Murat Çelik
Yayınevi: Everest Yayınları
Sayfa Sayısı: 120

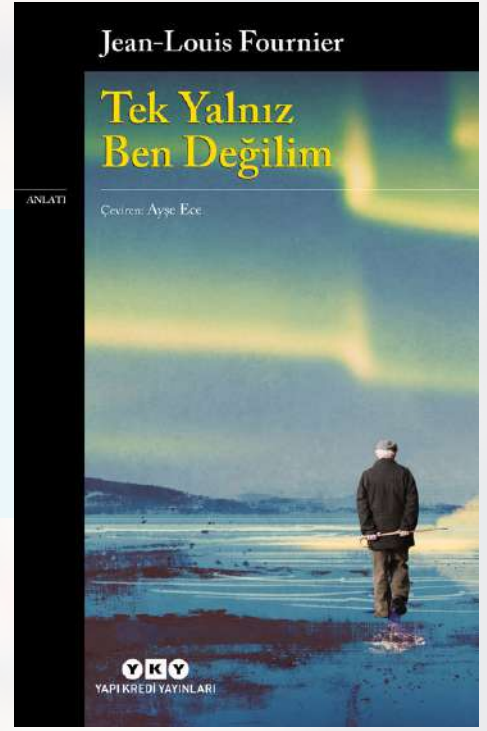
Her Zerre Kara

Yazar: Özen Yula
Yayınevi: Doğan Kitap
Sayfa Sayısı: 171

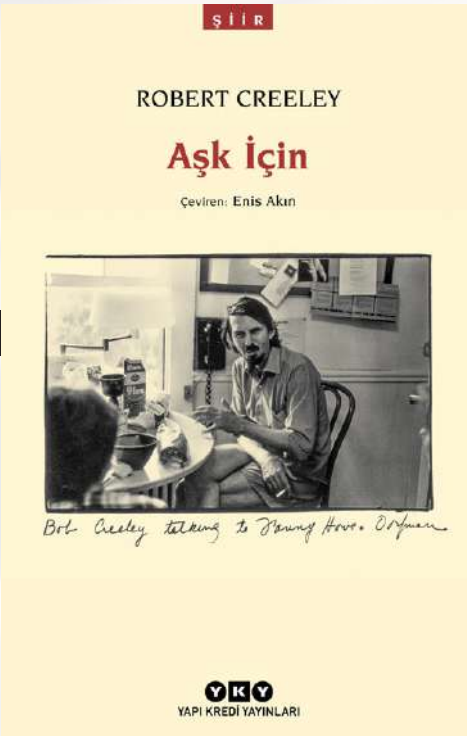
Ağabeyim Orhan Veli

Yazar: Seray Şahinler
Yayınevi: Doğan Kitap
Sayfa Sayısı: 240

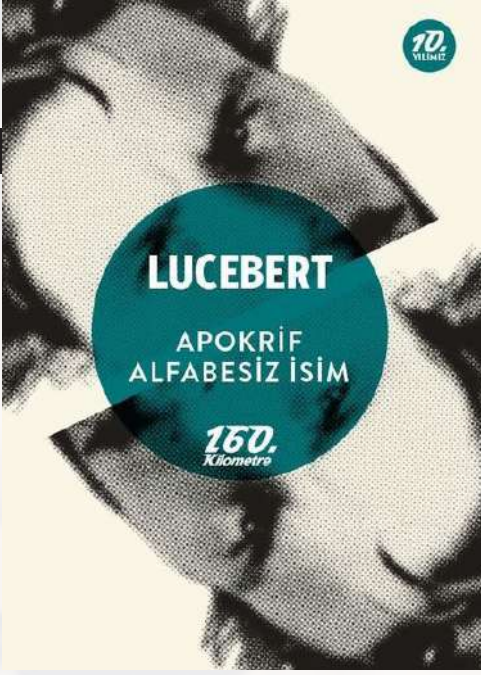
Tek Yalnız Ben Değilim

Yazar: Jean-Louis Fournier
Çevirmen: Ayşe Ece
Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları
Sayfa Sayısı: 152

Aşk İçin

Yazar: Robert Creeley
Çevirmen: Enis Akın
Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları
Sayfa Sayısı: 176

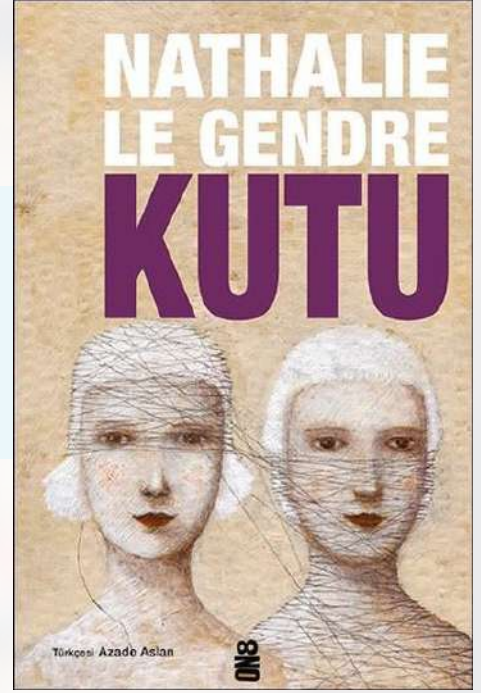

Apokrif - Alfabetiz İsim

Yazar: Lucebert
Çevirmen: Mustafa Özen
Yayınevi: 160.Kilometre Yayınları
Sayfa Sayısı: 96

Kutu

Yazar: Nathalie Le Gendre
Çevirmen: Azade Aslan
Yayınevi: On8 Kitap
Sayfa Sayısı: 196

ÖYKÜ
DENİZ TARSUS
BEN MURTAZA

Ben Murtaza

Yazar: Deniz Tarsus
Yayınevi: Alakarga Yayınları
Sayfa Sayısı: 160

alakarga

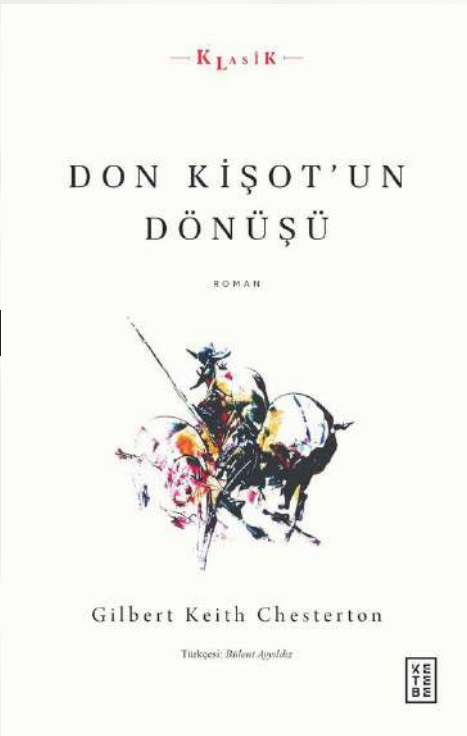
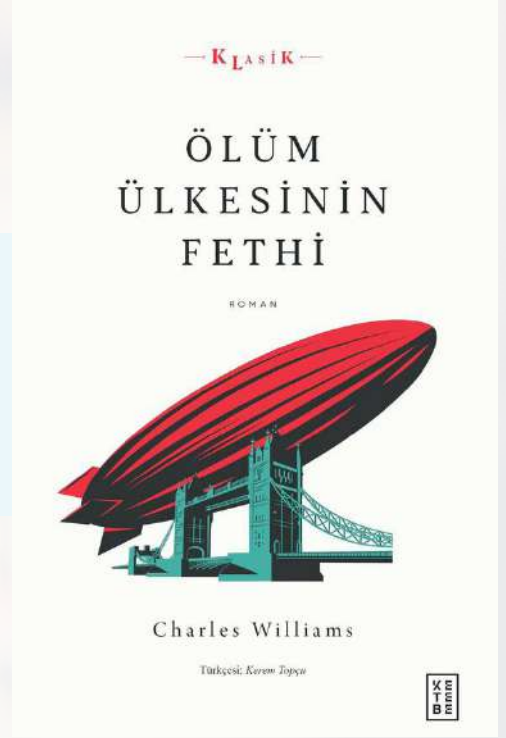

Sol: Evin Reddi

Yazar: **Tünde Farrand**
 Çevirmen: **M. Emin Baş**
 Yayınevi: **Timaş Yayınları**
 Sayfa Sayısı: **376**

Ölüm Ülkesinin Fethi

Yazar: **Charles Williams**
 Çevirmen: **Kerem Topçu**
 Yayınevi: **Ketebe Yayınları**
 Sayfa Sayısı: **256**

Don Kişot'un Dönüşü

Yazar: **Gilbert Keith Chesterton**
 Çevirmen: **Bülent Ayyıldız**
 Yayınevi: **Ketebe Yayınları**
 Sayfa Sayısı: **224**

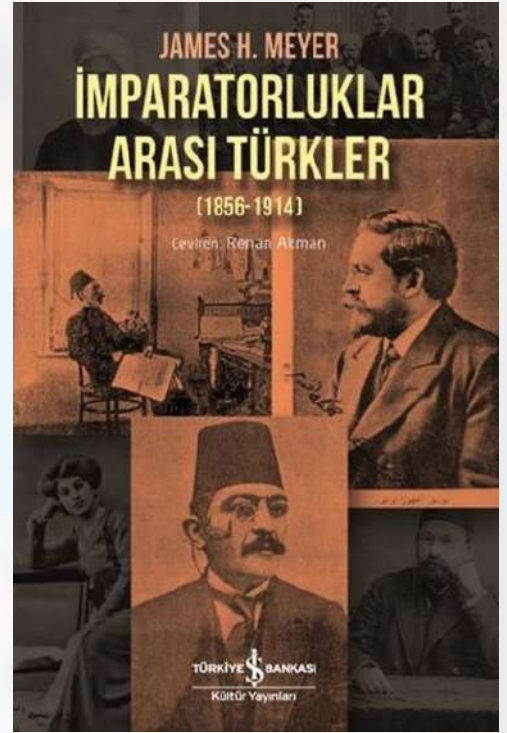

Taşrada Bir Ay

Yazar: **Joseph Lloyd Carr**
 Çevirmen: **Umay Öze**
 Yayınevi: **Jaguar Kitap**
 Sayfa Sayısı: **152**

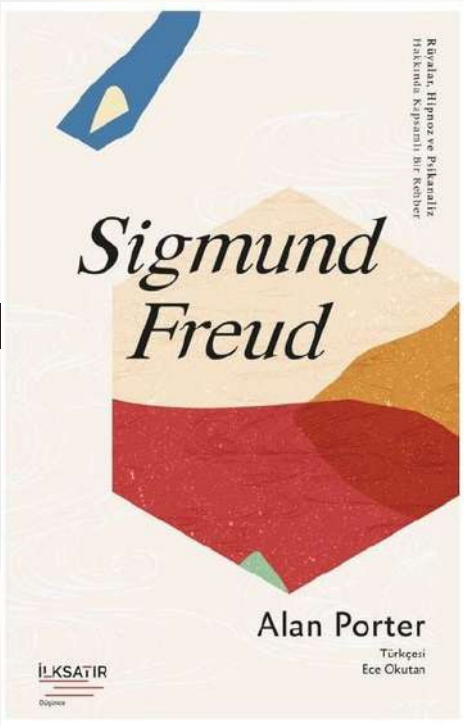
İmparatorluklar Arası Türkler 1856 - 1914

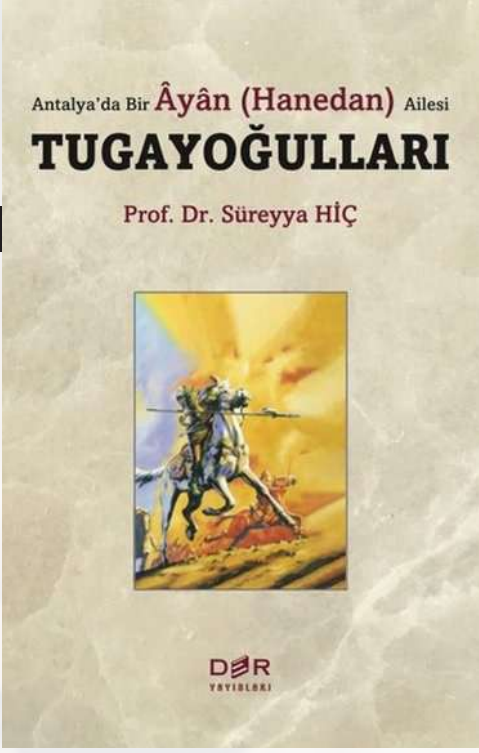
Yazar: **James H. Meyer**
 Çevirmen: **Renan Akman**
 Yayınevi: **İş Bankası Kültür Yayınları**
 Sayfa Sayısı: **336**

Sigmund Freud

Yazar: **Alan Porter**
 Çevirmen: **Ece Okutan**
 Yayınevi: **İlksatır Yayınevi**
 Sayfa Sayısı: **276**

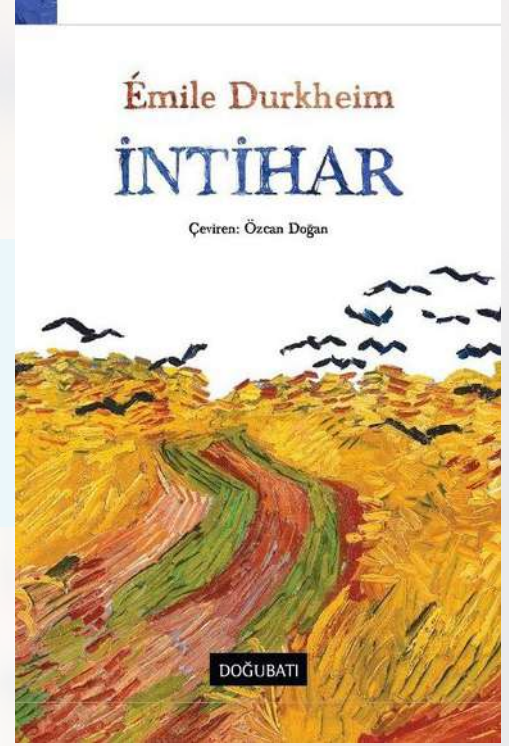

Antalya'da Bir Ayan Ailesi: Tugayoğulları

Yazar: Süreyya Hiç
Yayınevi: Der Yayınları
Sayfa Sayısı: 264

İntihar

Yazar: Emile Durkheim
Çevirmen: Özcan Doğan
Yayınevi: Doğu Batı Yayınları
Sayfa Sayısı: 507

Fırtınalı Denizler

Yazar: Mary Beth Leatherdale
Çevirmen: Niran Elçi
Yayınevi: Çınar Yayınları
Sayfa Sayısı: 64